

ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนเมษายน พ.ศ. 2556

นางปัทมาภรณ์ อำไพกุล
หัวหน้าสำนักงานผู้อำนวยการ

สวัสดิ์ทุกท่านนะคะ เตรียมตัวรับมือกับอากาศร้อนๆ แดดเปรี้ยวๆ ช่วงเดือนเมษายนกันบ้างหรือยังคะ เมื่อกลางเดือนเมษายนเวียนมาอีกครั้ง ก็ถึงเทศกาลวันขึ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ซึ่งชาวไทยยึดถือสืบเนื่องเป็นประเพณีมาแต่โบราณ เมื่อว่างจากการงานประจำก็มาร่วมกันทำบุญและมีการละเล่นสนุกสนานรื่นเริงร่วมกันในแต่ละหมู่บ้าน แม้ปัจจุบันทางราชการได้ประกาศให้ วันที่ 31 ธันวาคม เป็นวันสิ้นปี และวันที่ 1 มกราคม ของทุกปีเป็นวันขึ้นปีใหม่แล้วก็ตาม ประเพณีการทำบุญและการรื่นเริงในวันสงกรานต์ก็ยังคงมีอยู่ถึงปัจจุบัน

วันมหาสงกรานต์ ปี 2556 ตรงกับวันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน เวลา 1 นาฬิกา 58 นาที 48 วินาที ตรงกับเวลา 2 นาฬิกา 16 นาที 48 วินาที ตามเวลามาตรฐานประเทศไทย นางสงกรานต์นามว่าทุงสะเทวี ทรงพาหุรัด ทัดดอกทับทิม อาภรณ์แก้วปัทมาภราช (ทับทิม) ภักษาหารอุทุมพร (ผลมะเดื่อ) หัตถ์ขวาทรงจักร หัตถ์ซ้ายทรงสังข์ เสด็จไสยาสน์หลับเนตร (นอนหลับตา) มาเหนือหลังครุฑ มีคำทำนายมาเล่าให้ฟังคร่าวๆ นะคะ ปีนี้อุบัติภัยเป็นอุทกภัยฝนตก 600 เท่า ปริมาณฝนต้นปีมาก กลางปีงาม แต่ปลายปีน้อย ข้าวกล้าในไร่นาจะได้ 1 ส่วน เสีย 10 ส่วน โดยวันเถลิงศกตรงกับวันอังคารที่ 16 เมษายน เวลา 5 นาฬิกา 56 นาที 24 วินาที ตรงกับเวลา 6 นาฬิกา 14 นาที 24 วินาที ตามมาตรฐานประเทศไทย

วันสงกรานต์มาถึงเมื่อไร คนสมัยก่อนจะทำความสะอาดบ้านเรือน ทำบุญทำทาน สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบเนื่องกันมานาน แต่ปัจจุบันเราพบว่าวันสงกรานต์ยุคใหม่นี้ เน้นที่การสาดน้ำอย่างสนุกสนาน ไม่ว่าจะเป็นการนารถกระบะบรรทุกถังน้ำออกมาตระเวนสาดกันไปตามท้องถนนตามจุดที่มีผู้นิยมไปเล่นสงกรานต์กันมากๆ และนิยมยกเครื่องเสียงออกมาเปิดเพลงดังๆ เต้นกันมันส์ๆ หรือการประแป้งที่แก้มสาว ๆ เพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งทำให้ภาพลักษณ์ของวันสงกรานต์ไม่ค่อยดีนัก

สารจากไม้ทिन

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอความร่วมมือ พี่ๆ น้องๆ ชาวไทย ช่วยกันรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไทย โดยการเล่นน้ำด้วยความสุภาพและงดดื่มสุราขณะขับรถ เพื่อลดอุบัติเหตุบนท้องถนน และขอให้วันสงกรานต์ที่จะมาถึงเป็นวันดีๆ เป็นวันแห่งความรักอีกหนึ่งวันนะคะ ใครที่อยู่ไกลจากครอบครัวก็ขอให้มีโอกาสกลับบ้านเพื่อรดน้ำขอพรพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่เพื่อเป็นสิริมงคลในการเริ่มต้นปีใหม่ วันสงกรานต์ยังเป็นวันทำบุญสำคัญครั้งหนึ่งของคนไทยพุทธ โดยเป็นการทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว พร้อมกับสรงน้ำพระสืบทอดพระพุทธศาสนาด้วย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไม้ทินฯ จะปิดให้บริการในช่วงวันสงกรานต์ เพื่อให้บุคลากรและเจ้าหน้าที่ได้กลับบ้านไปทำกิจกรรมต่างๆ กับครอบครัว ทั้งนี้ปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 12-16 เมษายน 2556

นักท่องเที่ยวครบ 1 ล้านคนแล้ว !!! ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไม้ทิน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไม้ทิน ช้างศึกดำบรรพและไดโนเสาร์ ได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเปิดอาคารพิพิธภัณฑสถาน เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2551 จำนวนผู้มาเที่ยวชมได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันมุ่งประชาสัมพันธ์ให้การเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากยิ่งขึ้น จึงจัดกิจกรรมค้นหานักท่องเที่ยวคนที่ 1 ล้านขึ้น

เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2556 เราก็ค้นพบผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานคนที่ 1 ล้าน โดยผู้โชคดีคือ ด.ญ.อรทัย พรหมศักดิ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนชุมชนหนองสังข์ อ.วังหิน จ.ศรีสะเกษ

สถาบันได้จัดมอบรางวัลพิเศษแก่ผู้โชคดี โดย นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ นายกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ให้เกียรติมอบรางวัลซึ่งเป็นเกียรติบัตรและบัตรสิทธิพิเศษ เข้าชมพิพิธภัณฑสถานฟรี เป็นเวลา 5 ปี แก่ ด.ญ.อรทัย พรหมศักดิ์ และครอบครัว รวมทั้งมอบเงินสดจำนวน 10,000 บาท แก่โรงเรียนชุมชนหนองสังข์ เพื่อเป็นทุนสนับสนุนการศึกษา

ทั้งนี้โดยมืออภีการบดี ผศ.ดร.เศาวนิต เศาณานนท์ และคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย พร้อมทั้ง ผศ.ดร.ประเทือง จินตสกุล ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยไม้กลายเป็นหินฯ และเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสื่อมวลชน ร่วมเป็นสักขีพยานในการมอบรางวัลครั้งนี้ด้วย

เรื่องของซากที่ไม่ซ้ำซาก.....

“ซากดึกดำบรรพ์ไทย” กับความหมายของชื่อ

โดย อาจารย์จรูญ ดวงกระยอม

มาตามสัญญาจะครบว่าฉบับนี้จะนำเรื่องชื่อของซากดึกดำบรรพ์ในสวนหินราชภัฏมาฝากท่านผู้อ่าน หลังจากทีฉบับก่อนผมได้ปูพื้นฐานเรื่องการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์กันมาแล้ว ท่านที่เพิ่งจะหยิบ Khorat Fossil Museum News มาอ่านครั้งแรก ก็อาจจะติดตามข้อมูลดังกล่าวได้ในฉบับที่แล้วครับ เรามาเริ่มกันเลยดีกว่าครับ..

สำหรับรูปปั้นข้างภายในสวนหินของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีอยู่ทั้งหมด 10 ตัวด้วยกัน เรามาวาดั้งแต่เจ้าตัวเล็กสุดเลยละกัน สำหรับเจ้านี้คนทั่วไปอาจจะมองเห็นเป็นลูกช้าง แต่ความจริงแล้ว เจ้าเคยถูกขึ้นบัญชีว่าเป็นต้นตระกูลของสัตว์วงทั้งปวง นามว่า **มีริธีเรียม** ตัวขนาดเท่าหมูเอื่อง ก่อนที่จะถูกเจ้าอีริธีเรียม (*Eritherium*) ตัวเท่ากระต่ายโค่นปลั่งกลายเป็นบรรพบุรุษของเหล่าสัตว์วงแทน ..เจ้ามีริธีเรียม เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า *Moeritherium* มาจากการผสมคำ คือ Moeris เป็นชื่อของทะเลสาบในแอ่งสะสมตะกอน Al Fayyum ประเทศอียิปต์ กับคำว่า therion และคำต่อท้าย -ium ที่หมายถึง wild beast หรือสัตว์ป่า ดังนั้น ชื่อสกุลของ *Moeritherium* คือสัตว์ป่าหรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจาก Moeris นั่นเอง แต่เจ้านี้ไม่พบในบ้านเรานะครับ

ตัวต่อไป ที่ยืนจังกายกขาหน้าชูวงหวา เอ้อ!! ชูวงเด่นเป็นสง่า มี 4 งา ที่งอกจากขากรรไกรบนและล่าง เจ้านี้มีชื่อสุดเก๋ว่า **กอมโฟธีเรียม** เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า *Gomphotherium* มาจากการผสมคำว่า Gomphos ที่แปลว่า เชื่อมต่อ (joint) กับคำว่า therion และคำต่อท้าย -ium ดังนั้น *Gomphotherium* จึงหมายถึง สัตว์ที่มีลักษณะบางอย่างที่เป็นรอยเชื่อมต่อ (Welded Beast) การตั้งชื่อเจ้านี้มาจากลักษณะของงาซึ่งคู่บนโค้งงอลงมาจนชิดติดกับคู่ล่าง เมื่อใช้งานจะเกิดการเสียดสีจนงาทั้งคู่บนและล่างสึกไปพร้อมๆ กัน อีกทั้งหากพิจารณาจากลักษณะฟันที่เป็นปุ่มคล้ายเต้านม (แบบบรูว์) แบบปุ่มใหญ่ๆ ซึ่งถือเป็นรูปแบบฟันแบบดั้งเดิม และฟันที่มีพัฒนาการโดยการแบ่งปุ่มฟันให้มากขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของสัตว์วงกลุ่มใหม่ ดังนั้นกอมโฟธีเรียมจึงถือเป็นรอยเชื่อมต่อระหว่างสัตว์วงกลุ่มดั้งเดิม (ปุ่มฟันใหญ่ไม่มีกึ่งปุ่ม) และกลุ่มใหม่ (ปุ่มฟันแบ่งย่อยเล็กๆ หลายปุ่ม) ซึ่งเรียกสัตว์วงที่มีลักษณะฟันคล้ายกอมโฟธีเรียมนี้ว่า พวกกอมโฟเธอร์ (*Gomphothere*)

นอกจากนั้น ในช่วงประมาณ 18 ล้านปีก่อน (กลางสมัยไมโอซีน) แผ่นเปลือกโลกแอฟริกามาชนและเชื่อมต่อกับแผ่นยูเรเชีย ทำให้ท้องทะเลกลับกลายเป็นผืนดินเชื่อมต่อกัน เกิดการอพยพย้ายถิ่นของสัตว์น้อยใหญ่ โดยเฉพาะกอมโฟธีเรียม จนเรียกขานสถานที่เชื่อมต่อนี้ว่า “สะพานแผ่นดินกอมโฟธีเรียม” (*Gomphotherium landbridge*) ดังนั้น ชื่อกอมโฟธีเรียม ที่หมายถึงร่องรอยการเชื่อมต่อ จึงเป็นอะไรที่เหมาะสมที่สุดติดด้น นั่นเอง..

ตัวต่อไปเป็นช้างตัวใหญ่ที่ยืนจังก่า มีงาเฉพาะด้านล่าง และโค้งงอลงมา เราเลยตั้งชื่อให้มันว่าช้างงาจอบ ส่วนชื่อเสียงเรียงนามเจ้าตัวนี้จริง ๆ คือ **ไดโนธีเรียม** (*Deinotherium*) มาจากการผสมคำว่า Deinos ซึ่งหลายท่านแปลว่า น่าสะพรึงกลัว (terrible) เนื่องจากการค้นพบโครงกระดูกเจ้าตัวนี้สูงใหญ่ราวท้องสะพานลอย บวกกับคำว่า therion และคำต่อท้าย -ium ดังนั้น ไดโนธีเรียม จึงหมายถึง สัตว์ป่าที่น่าสะพรึงกลัว

แต่ครั้งหนึ่งผมได้มีโอกาสไปที่ประเทศกรีซ และได้พูดคุยกับเจ้าของภาษา เขาบอกผมว่า จริง ๆ คำว่าไดโน (deinos) มีความหมายหลายอย่าง เช่น มีความยิ่งใหญ่ มีกำลังมาก มีความแข็งแรง (powerful) มีความมหัศจรรย์ น่าพิศวง (wondrous) มีอำนาจ น่าเกรงขาม (potent) มีความน่ากลัว (terrible) แต่พอคนไทยเราพูดถึง ไดโนเสาร์ มักจะแปลว่า “สัตว์เลื้อยคลานที่น่าสะพรึงกลัว” ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษในคำว่า terrible ทั้งนี้เจ้าของภาษากรีกยืนยันว่า จริงๆ แล้วคำว่า deinos มีความหมายในทางบวกมากกว่าทางลบ เพราะหากพูดถึงคำ ๆ นี้ คนกรีกจะเข้าใจไปในทางปกป้อง หรือเป็นผู้ป้องกัน ผู้ที่น่าเกรงขาม มากกว่าความหมายที่ว่า น่าสะพรึงกลัว ดังนั้น ถ้าจะให้ผมนิยามความหมายของเจ้าไดโนธีเรียมใหม่ ผมจะบอกว่าเป็นสัตว์ป่าที่น่าเกรงขามครับ...

เขียนมาได้สามตัวก็ต้องลาไปแล้วละครับ เอาเป็นว่าฉบับหน้าฟ้าใหม่ ผมจะมาเล่าต่อตัวที่เหลือ **แม้รูปปั้นจริงจะไม่เหลือ** แต่ก็จะเติมส่วนที่ค้างให้เต็มกระบวนความ..เจอกันใหม่ครับผม...

รูปปั้นช้างมีริธีเรียม ช้างกอมโฟธีเรียม และช้างไดโนธีเรียม ในสวนหิน ม.ราชภัฏนครราชสีมา

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

1. Harzhauser et al., 2007. Biogeographic responses to geodynamics: A key study all around the Oligo-Miocene Tethyan Seaway. *Zoologischer Anzeiger*, 246: 241-256.
2. <http://en.wikipedia.org/wiki/Deinotherium>
3. <http://de.wikipedia.org/wiki/Gomphotherium>
4. <http://en.wikipedia.org/wiki/Moeritherium>

ยกขบวนไดโนเสาร์จากพิพิธภัณฑ์ ร่วมงานയാโม ปี 2556

ทุกๆ ปี ที่บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา จะมีงานวันฉลองชัยของท้าวสุรนารี เพื่อเทิดทูนวีรกรรมวีรสตรีของชาวจังหวัดนครราชสีมาและของชาวไทยทั่วประเทศ อีกทั้งยังหวังปลูกจิตสำนึกเยาวชนให้ตระหนักถึงความกล้าหาญและเสียสละของท่าน งานดังกล่าวยังมุ่งส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การท่องเที่ยว การพัฒนาเมืองให้เจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ปัจจุบันงานയാโมได้กลายเป็นเทศกาลท่องเที่ยวที่สำคัญของโคราชไปแล้ว โดยในปีนี้ งานയാโมได้เริ่มตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม ถึง 3 เมษายน 2556 รวมเวลา 12 วัน 12 คืนทีเดียว

พิพิธภัณฑ์ไม่กลายเป็นหินนำหุ่นจำลองไดโนเสาร์อิกัวโนดอนต์สายพันธุ์ใหม่ *ราชสิมาซอร์ส สุรนารี* เอดไดโนเสาร์กินเนื้ออัลโลซอร์ ไฮไดโนเสาร์ ซ้างดึกดำบรรพ์ และฟอสซิลที่น่าสนใจอื่นๆ ไปร่วมจัดแสดงนิทรรศการในงานയാโมปีนี้ด้วย ...พบกับความรู้เรื่องซากดึกดำบรรพ์ สนุกสนานกับเกมส์ พร้อมลุ้นของรางวัลกลับบ้านได้ทุกวัน ที่ซุ้มของพิพิธภัณฑ์ (เยื้องซุ้มกาชาด) นะคะ...

